

Győri Ítéltábla
Pf.IV.20.239/2014/4/I.szám

A Győri Ítéltábla a Dr. Orosz Éva Ügyvédi Iroda által képviselt **I.r., II.r. és kk. III.r. felpereseknek** a Pál és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes** ellen kártérítés iránti perében a Veszprémi Törvényszék 2014. október 1. napján kelt 7.P.20.160/2012/67/I. számú ítélete ellen az alperes részéről 72. szám alatt, míg az I-II-III. felperesek részéről 73., 75. szám alatt benyújtott fellebbezés folytán megtartott tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja az alábbiak szerint:

Az I.r. felperes javára megítélt 1.000.000,- (Egymillió) Ft nemvagyoni kárpótlás összegét 2.000.000,- (Kettőmillió) Ft-ra, míg a II.r. felperes javára megítélt kárpótlás összegét 1.000.000,- (Egymillió) Ft-ra felemeli.

Az I-II.r. felpereseket 300.000,- (Háromszázezer) Ft eljárási illeték megfizetésére kötelező rendelkezést mellőzi és megállapítja, hogy a 300.000,- (Háromszázezer) Ft feljegyzett illeték az állam terhén marad.

A felperesek javára alperes által fizetendő perköltség összegét 500.000,- (Ötszázezer) Ft-ra felemeli azzal, hogy e tekintetben a felperesek egyetemleges jogosultak.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A feljegyzett fellebbezési illetékből az alperes tartozik megfizetni az államnak az illetékügyekben eljáró hatóság felhívására 394.500,- (Háromszázkilencvennégyezer-ötszáz) Ft-ot, míg 144.000,- (Egyszáznegyvennégyezer) Ft feljegyzett eljárási illeték az állam terhén marad.

A felek viseljék a fellebbezési eljárásban felmerült költségeiket.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A Veszprémi Törvényszék a fellebbezéssel támadott ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II.r. felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 1.631.700,-Ft vagyoni kártérítést és ennek 2010. október 5. napjától a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamatát; az I.r. felperes részére 1.000.000,-Ft, a II.r. felperesnek 500.000,-Ft, a III.r. felperes részére 300.000,-Ft nemvagyoni kárpótlást, valamint 446.573,-Ft perköltséget.

Ezt meghaladóan a kereseti kérelmet elutasította.

Kötelezte az I-II.r. felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg 300.000,-Ft, míg az alperest, hogy fizessen meg 450.000,-Ft illetéket a Magyar Államnak az illetékügyben eljáró hatóság külön felhívására. Rendelkezett 150.000,-Ft eljárási illeték állam általi viseléséről.

Az I-II-III.r. felperesek a 2010. október 4-én bekövetkezett vörös iszap katasztrófából eredően őket ért vagyoni és nemvagyoni károk megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

Arra hivatkoztak, hogy a **"település"1**-i családi házukat a vörösiszap-áradat egy méter magasságban elöntötte, emiatt ingó vagyonuk túlnyomó része megsemmisült, az életük munkájaként felépített otthonukat el kellett hagyniuk.

Az I.r. felperes egy villanyoszlopba kapaszkodva akadályozta meg, hogy az ár elsodorja, a mentésre várva órákon keresztül derékig merült a veszélyes, lúgos anyagba. A testfelülete 27 %-át érintő, jelentős fizikai fájdalommal járó, maradandó hegekkel gyógyuló, másodfokú égési-marási sérüléseket szenvedett. Az otthona, az anyagi javai elvesztése, az életveszélyes helyzet átélése jelentős pszichés traumát okozott.

A II.r. felperes fizikai sérüléseket nem szenvedett, azonban vagyona és otthona elvesztését sokként élte meg. Saját sorsú megbetegedéseiben (cukorbetegség) állapotrosszabbodás alakult ki, a viselkedése kiegyensúlyozatlanná, gyakran agresszívvé vált.

I-II.r. felperesek - részben személyiségszerkezetük következtében - a veszteségélményt feldolgozni nem tudták.

Az I. és a II.r. felperes gyermeke, a III.r. felperes az események következtében szintén jelentős lelki traumát élt át, amely azonban tartós pszichológiai elváltozást nem eredményezett.

I-II.r. felperesek, mint egyetemleges jogosultak - a módosított kereseti kérelmükben - az állami és az önkormányzati forrásokból meg nem térült ingó káraik megfizetésére kérték kötelezni az alperest 1.631.700,-Ft összegben. Az I.r. felperes 5.000.000,-Ft, a II.r. és a III.r. felperesek 2-2.000.000,-Ft nemvagyoni kárpótlásra tartottak igényt.

A kereseti kérelmük jogalapjaként a Ptk. 346. §. (2) bekezdését és a 355. §. (1)-(2) bekezdését jelölték meg.

A felperesek arra hivatkoztak, hogy az alperes az emberi környezetre, az életre és az egészségre ártalmas, környezetet is veszélyeztető tevékenységet folytat, így az ebből eredő károkat megtéríteni köteles.

Az alperes a kereseti kérelem elutasítását kérte. Az álláspontja szerint a kártérítési felelőssége sem a Ptk. 345. §., sem pedig a Ptk. 339. §. alapján nem áll fenn. A termelési tevékenysége nem minősül fokozott veszéllyel járó tevékenységnek, ennek során a reá irányadó jogszabályok keretei között járt el, jogellenes magatartást nem tanúsított. A katasztrófa okai külső, az alperes részéről elháríthatatlan körülményekben keresendők, azaz

az átlagos mértéket meghaladó csapadékmennyiségben, és a tározó helyének nem megfelelő kiválasztásában.

A kereseti kérelem jogalapja körében a törvényszék leszögezte, hogy a vörösiszap katasztrófával, mint országos jelentőségű ipari balesettel összefüggésben több, jogerős döntéssel zárult kártérítési eljárás volt folyamatban (Kúria Pfv.III.21.161/2013/8.).

A károkat eredményező ipari katasztrófa okaira vonatkozó, és a korábbi eljárásokban készült szakértői véleményeket a törvényszék jelen eljárás anyagává tette.

A korábban eljárt bíróságok álláspontjával egyezően a törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a rendkívüli mennyiségű folyékony anyag tárolása önmagában olyan kockázatot hordoz, az esetleges károk mértéke olyan fokú, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenységhez kapcsolódó objektív felelősségi alakzat alkalmazását indokolja.

A vörös iszap erősen lúgos kémhatásából - függetlenül annak veszélyes hulladékkénti jogszabályi minősítésétől - az iszap rendkívüli mennyiségéből, a bekövetkezett károk nagyságrendjéből értelemszerűen következik, hogy az alperes tevékenysége, azaz a vörös iszap tárolása az emberi környezetet veszélyeztető, terhelő, fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül.

Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a veszélyes üzemi felelősségből, mint objektív felelősségi formából következően a jogellenes károkozó magatartás igazoltnak tekintendő, a felpereseket a károsodás és annak veszélyes üzemi tevékenységgel való okozati összefüggésének bizonyítása terhelte.

A törvényszék hangsúlyozta, hogy a veszélyes üzemi tevékenység folytatója a felelősség alól annak bizonyításával mentesülhet, hogy a kárt a veszélyes üzemi tevékenység körén kívül eső, elháríthatatlan ok idézte elő. Az elháríthatatlanság akkor állapítható meg, ha a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége.

Az egyéb perekben készült, azonban jelen eljárás anyagává tett szakvélemények alapján az állapítható meg, hogy az építmény helyének kiválasztása, a talaj megfelelő vizsgálatának elmulasztása, a tervezési- és kivitelezési hiányosságok, az alperesnél és jogelődjénél megállapítható építési- és karbantartási szabálysértések, az alkalmazott ferdenyelős technológia és a résfal utólagos megépítése együtthatásukban eredményezték a gát átszakadását. A fenti tényezők következtében előálló geotechnikai mechanizmus, azaz a gát alatti agyag nyírószilárdságának csökkenése, a nyírófeszültség zagyszint emelkedése miatti megnövekedése, a gát alatti talajtörés, a gát alatti talaj kifelé mozgása, a gátláb előtti talajfelszín emelkedése, ezzel egyidejűleg a gát belső részének süllyedése, majd a gátanyag megrepedése okozta a vörösiszap kiömlését.

A gát állékonyságának romlásához hozzájárult a gátszakadást megelőző 6 hónap talajvizet növelő rendkívüli csapadékmennyisége is, valamint a folyamatos üzem következményeként a tározóban megemelkedett vörösiszap- és folyadékszint is.

A gátszakadás fentiekben ismertetett okai tükrében megállapítható volt, hogy a technika 2010. októberi állása szerint a katasztrófa megelőzhető lett volna. A gátszakadáshoz vezető

tényezők közül kizárólag a csapadék átlagot meghaladó mennyisége minősül külső oknak, de elháríthatatlannak ez sem tekinthető.

A törvényszék utalt a Kúria által a kár okainak jogi minősítése során kifejtettekre, miszerint a veszélyes üzem körébe tartozik az annak működésével összefüggő építmény is. Jelen esetben maga a tározóépítmény is - a rendeltetését tekintve - a veszélyes tevékenység körébe tartozik mivel olyan anyag tárolására szolgál, amely miatt a környezetet veszélyeztető tevékenység is fennáll. Az építmény sajátosságai azonban nem tekinthetők mentesülésre alapot adó külső oknak.

Mindezekre tekintettel az alperes veszélyes üzemi felelősség alóli kimentése eredményre nem vezethetett.

A fentiek alapján a törvényszék a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvtv.) 102. §. (1) bekezdése, 103. §. (1) bekezdése, valamint a Ptk. 345. §. (1) bekezdése alapján megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége a felpereseket a vörös iszap katasztrófa következtében ért, bizonyított összegű károsodásokért fennáll.

A vagyoni kárigény körében "A", "B", és "C" tanúvallomásai és a csatolt fényképfelvételek igazolták, hogy a katasztrófa következtében megsemmisült ingóságok a felperesek tulajdonát képezték.

Az igazságügyi ingószakértő azok összértékét 2.581.700,-Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság osztotta az alperesnek a szakvéleménnyel kapcsolatosan kifejtett aggályait. A szakértő ugyanis nemcsak a bizonyítási eljárás törvényi garanciái mellett beszerzett és a bíróság által rendelkezésre bocsátott adatokból indult ki, hanem a felperesek által egyoldalúan szolgáltatott, az alperes által nem ismert és összességében kétségszövegbe vont adatokat is felhasználta az ingóságok értékmeghatározása során. Mivel a szakvélemény elkészítésének folyamata az ellenőrizhetőség, az objektivitás mércéjének nem felelt meg, ezért a bíróság azt ítélezése alapjául nem fogadta el.

A törvényszék a Ptk. 359. §. (1) bekezdése alapján az általános kártérítés intézményét látta alkalmazhatónak figyelemmel arra, hogy a károsodás ténye kétséget kizáróan bizonyítást nyert, azonban az ingóságok megsemmisülése, illetve elszállítása következtében az állapotukra, avultságukra, mennyiségükre és beszerzési értékükre vonatkozó információk hiánya miatt a kár pontos összege tényszerűen nem volt igazolható.

A károsultak teljes anyagi kárpótlására alkalmas általános kártérítés összegét a bíróság az ingók szakértő által becsült középértékének figyelembevételével - az egyéb forrásból való megtérülések levonásával - az általános élettapasztalatnak és az ésszerűség kritériumának is megfelelő 1.634.700,- Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 75. §. (1) bekezdése és 76. §. alapján megállapította, hogy sérült a felperesek egészséges környezethez, a testi és lelki egészséghez fűződő személyiségi joga.

Az I.r. felperes bőrelváltozással gyógyuló, súlyos égési sérüléseket szenvedett, amelyek jelentős testi fájdalommal is jártak. A pusztító áradattal való közvetlen fizikális érintkezés a már tapasztaltakhoz nem hasonlítható lelki traumát is okozott.

A II.r. felperes testi sérülést nem szenvedett, ám korábban is fennálló magasvérnyomása, cukorbetegsége és lelki problémái a történet hatására súlyosbodtak, a betegségtudata

fokozódott, a pszichés feszültségekre testi tünetekkel reagál. A viselkedése kiegyensúlyozatlanabbá vált.

A felperesek otthonuk elhagyására és elveszett javaik pótlására kényszerültek, életvitelük huzamos ideig, negatív módon változott. A veszteségélményeiket nem dolgozták fel, amelyben azonban a személyiségstruktúrájuk is szerepet játszik.

A fenti körülmények mellett a törvényszék mindkét felperes esetében értékelte, hogy pszichiátriai segítséget nem vettek igénybe. I.r. felperes égési sérülései tartós egészségkárosodást nem okoztak, poszttraumás stressz zavar, valamint egyéb konkrét testi, lelki betegség kialakulása egyikük esetében sem állapítható meg.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 84. §. (1) bekezdés e.) pontja alapján I.r. felperes esetében 1.000.000,-Ft, a II.r. felperes esetében 500.000,-Ft összeggel látta kompenzálhatónak az őket ért és az ismertetett szempontok szerint mérlegelt immateriális hátrányokat.

A III.r. felperes fizikális jellegű sérüléseket nem szenvedett el, betegség szintű pszichés elváltozások nála nem jelentkeztek, lelki megpróbáltatást - otthona elvesztésén és a katasztrófa általános következményein túl - nem kellett elviselnie, ezért a törvényszék az őt ért immateriális hátrányok kompenzálására 300.000,-Ft-ot elegendőnek ítélte.

A felperesek a fellebbezésükben az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a nemvagyonai kárpótlás összegének felemelését kérték az I.r. felperes tekintetében 3.500.000,-Ft-ra, II.r. felperes tekintetében 1.000.000,-Ft-ra, III.r. felperes esetében 600.000,-Ft összegre. Hangsúlyozták, hogy a felperesek személyiségstruktúrája terhükre nem vehető figyelembe.

Az alperes a fellebbezésében a Pp. 252. §. (2) bekezdése, és a Pp. 252. §. (3) bekezdése alapján az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezését és a törvényszék új eljárásra utasítását kérte. Másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereseti kérelem elutasítását indítványozta.

Lényeges eljárási szabálysértésként hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a jogalap kérdésében érdemi bizonyítást nem folytatott, a határozatának indokolásában visszautalt a korábban folyamatban volt kártérítési eljárásokban ekörben tett megállapításokra. A bíróság ezen eljárása súlyosan sértette a közvetlenség alapelvét.

Az elsőfokú ítélet megalapozatlansága részben a jogalapi döntés indokolásának megalapozatlanságából fakad.

Kifejtette, hogy a veszélyes üzemi felelősség objektív felelősség, azaz a károkozó vétkessége nem feltétele a kártérítési felelősség megállapításának. Ez esetben sem mellőzhető azonban a kártérítési felelősséget megalapozó jogellenesség, kár, valamint a kettő közti okozati összefüggés bizonyítása. A felperesek azonban nem jelölték meg azt az alperesi magatartást, amelynek jogellenességére a veszélyes üzemi felelősség körében hivatkoznak. A jogellenes alperesi magatartás azonban a veszélyes üzemi felelősségnek is fogalmi eleme.

A fentiek bizonyításának hiányában a kereset elutasításának van helye, így a kimentés körében az alperes bizonyítékainak előterjesztése szükségtelen.

A megalapozatlanság körében hangsúlyozta, hogy a bíróság nem értékelte kellő súllyal, hogy az alperes a hatósági előírásra az összes tározó körül résfalat épített a környezet terhelésének, veszélyeztetésének megakadályozása céljából.

Hangsúlyozta, hogy magasabb összegű nemvagyoni kártérítést csak bizonyítottan súlyos körülmények alapozhatnak meg, ilyen körülmények a felpereseknél nem nyertek bizonyítást. (BH. 2000.569.) Mind a vagyoni, mind a nemvagyoni kártérítés összegét eltúlzottnak tartotta

Az alperes fellebbezési ellenkérelme a felperesek fellebbezésének elutasítására irányult.

Az I.r. felperes fellebbezése részben, a II.r. felperes fellebbezése egészében megalapozott, a III.r. felperes és az alperes fellebbezése alaptalan.

Az ítélet tábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a szükséges körben lefolytatta, a bizonyítékokat a Pp. 206. §-ban írtaknak megfelelően, okszerűen értékelte, és megalapozott tényállásból helytálló jogi következtetéseket levonva állapította meg, hogy az alperes kártérítési felelőssége a felpereseket ért vagyoni és nemvagyoni károsodásokért fennáll. Helyesen határozta meg a törvényszék az általános kártérítés összegét is, tévesen mérlegelte azonban az I-II.r. felpereseknek járó nemvagyoni kárpótlás mértékét.

Az ítélet tábla a jogalap körében kifejtettekkel egyetért, annak ismételését mellőzve - az alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel - az alábbiakat emeli ki.

A törvényszék beszerezte és az eljárás anyagává tette a folyamatban volt egyéb eljárásokban készült és a gátszakadás okait vizsgáló szakvéleményeket. (Veszprémi Törvényszék 7.P. 20.160/2012/17/B/1.sz iratok)

Ezek felhasználása a perben az ítéletet nem teszi megalapozatlanná és eljárási szabálysértést sem valósít meg, sőt az eljárás ésszerű időn belül történő befejezésének követelménye és a pergazdaságossági szempontok ezt kifejezetten indokoltá teszik.

Az elsőfokú döntés hatályon kívül helyezésére az alperes által hivatkozottak nem adnak alapot.

A csatolt szakvélemények és a perben rendelkezésre álló egyéb okiratok a gátszakadás okait és részokait, mechanizmusát a per elbírálásához szükséges mértékben feltárták, a lényeges tényezők tekintetében ellentmondást nem tartalmaznak, ezért további bizonyítás fogantatosítása szükségtelen.

A törvényszék a szakvélemények és a per egyéb adatai alapján - a hivatkozott jogerős döntésekkel összhangban - , helytállóan rögzítette a károsodást eredményező katasztrófa okait, a gátszakadás mechanizmusát.

A balesethez számos ok, tényező egyidejű kedvezőtlen egybeesése vezetett. A gát szakadásához azonban alapvetően a tárolt vörös iszap rendkívül nagy mennyisége, lúgos kémhatása következtében a nem megfelelő minőségű altalajjal kialakult kémiai reakciók vezettek.

A Kúria több eseti döntésében kifejtette, hogy a tárolás módja, az anyag mennyisége és károsító jellege miatt a vörös iszap tárolása az emberi környezetet veszélyeztető tevékenység (Pfv.III.21.161/2013/8., Pfv.III.21.396/2013/5.).

Mivel a gátszakadás alapvető okai - azaz a nagy mennyiségű lúgos anyag hatására az általaj szerkezetét, ezáltal a gátalap, gáttest állékonyságát rontó kémiai folyamatok - az alperes emberi környezetet veszélyeztető tevékenységében, magában a vörös iszap tároló üzemeltetésében gyökereznek, így az ebből fakadó károk elbírálására a fokozott veszéllyel járó tevékenységből eredő károk megtérítésére vonatkozó szabályok az irányadók, egyúttal az alperes „ jogellenes, károkozó magatartása” is - a fellebbezésben hivatkozottakkal szemben - igazoltnak tekintendő .

A fentiek értelmében az alperes kártérítési felelőssége a katasztrófával összefüggésben keletkezett károkért a Ptk. 345.§. alapján fennáll.

A Ptk. 359. §. (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság helytállóan mérlegelte és részletesen indokolta az általános kártérítés alkalmazásának feltételeit és az összeg mérlegelésének szempontjait is. E körben az ítéletábra utal az elsőfokú bíróság által kifejtettekre.

A nemvagyoni kárpótlás összege megállapítása során az I-II.r. felperes tekintetében - a fentiekben már ismertetett körülményeken túl -a törvényszék nem értékelte kellő súllyal az eddig nem tapasztalt mértékű ipari katasztrófa okozta, az I-II.r. felperesekben feldolgozatlan és részben feldolgozhatatlan veszteségélményt.

Az emberi életet is kioltó, elsöprő erejű ipari katasztrófa az azt átélőkben sokkhatást, pszichés traumát okozott, amely lelki egészséghez való személyiségi joguk sérelmét eredményezte.

Az iszapáradat okozta traumatikus élményt súlyosbította, hogy egyúttal felperesek ingó- és ingatlanvagyonának elvesztését is eredményezte, otthonuk elhagyására kényszerültek, vagyonuk, személyes tárgyaik, életük tárgyi emlékeinek egy része is elveszett.

Az I.r. felperes a fentiek mellett súlyos testi sérüléseket is szenvedett, életveszélyt élt át. A fentiek miatt az I.r. felperest ért nemvagyoni hátrányok kompenzálására az ítéletábra 2.000.000,-Ft-ot, míg II.r. felperes tekintetében 1.000.000,-Ft-ot ítélt szükségesnek, egyben elegendőnek.

Figyelemmel arra, hogy a III.r. felperes az őt ért traumatikus élményt feldolgozta, az életkorából adódóan is könnyebben adaptálódik, ezért a javára megítélt nemvagyoni kárpótlás összegének emelése nem indokolt.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra a törvényszék ítéletét a vagyoni kártérítés körében a Pp. 253. §. (2) bekezdése alapján helybenhagyta, míg a nemvagyoni kárpótlás összegét - a rendelkező részben írtak szerint - az I-II.r. felperest érintően felemelte.

Az első- és másodfokú perköltség viseléséről az ítéletábra a Pp. 81. §. (1) bekezdése alapján döntött arra figyelemmel, hogy I-II.r. felperesek fellebbezése részben eredményre vezetett.

A felperesek javára megállapított elsőfokú perköltség összegét a nagyobb arányú pernyertességükre tekintettel az ítéletábra a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §. (2) bekezdés alapján 500.000,-Ft-ra emelte fel.

A 10/2010. (XII.16.) NGM rendelet 5/A §-a alapján megállapította, hogy a felperesekre eső illeték összege az állam terhén marad.

Győr, 2015. április 8. napján

Dr. Zámbó Tamás sk.
a tanács elnöke

. Sarmon Hedvig sk.. Maurer Ádám sk.
előadó bíró bíró

A kiadmány hitelül:
Kiadó: